

מסורת הש"ס

(א) חולין קט"ז ב' ד"ה חסותה שבת טו' ד"ה דלמח וכו' (ג) ד"ה כנסתו ע"י לילול וכו' (ד) נביא טו' (ה) ד"ה יתב אחרי ד"ה ה"א (ו) וע' ברי"ק שפ"י ס"י ע"ל וכו'.

הגהות הב"ח

(א) חלל אלף הלוי (ב) כן שיעקב אמר לפניו לך רק שלימי י"י אלף ללוי העולם אמר להם לא תמרונו ולא תמרונו לא (ג) שם חזק יתבין לעמוד כרעב מפני עזירת גשמים: פר דודא. להמדות עליו ועשה (ו) לו סמיכה והביאו שלמים. חו"ט זמון הבית היה: כהפין ופטריות. בוליי"ך זלע"ו שילאו מלחמות הגשמים וידעו כי של נכרה היו: אלמלא חו"ט אסה. ואדם גדול (ח) לנדום. שמניין על כבוד הרב שהיה דברים ואמר לא כך שלמתי: אלמלא היו שנים כשני אליהו. גזרת עליות גשמים: ופסקה של גשמים כידו של אליהו נרסיין: לא נמלא שם שמים מתחלה. בתמיה. (ט) שלמתי נשבע חו"ט אס יהיה השנים האלה על ומטר כי אס לפי דברי (מלכים א' ח) ואחתי נשבע שחין אחת זו עד שירדו גשמים: נמלא שם שמים מתחלה על ידך. היה או זה כל ליד שנועת שאל: מתעמא. לשון חטא כלומר (י) היו הולך

הגהות הגר"א

[א] נברא נחבתי עין נגדו. נ"ב ולא עוד אלף:

לענין רש"י

בוליי"ך. פטריות.

מוסף רש"י

ובלילי שבתות. סהכל מליין כניסיה ונדרים י"א י"א. אלמלא חו"ט אחת. ז"ל. שמת נבדולה ונכסיות: ברכות י"א. גורני ע"ך נידוי. לפי ששטרין לפני המקום על ספק גשמים לא כך שלמתי כמה פתמים: וכו'. או חברותא או מיתותא. אם אין גלמס ליהביס טע"ל שימות נביא טו'.

סדר תעניות אלו פרק שלישי תענית

כג.

(א) דכפי עפסס. זהו כלילי רביעיות וכלילי שבתות לאין טורח לבני אדם ולמים הולכין לדרכיס כלילי רביעיות מפני אגרת נח מחלת כפסחיס (דף ק"ב): שכן מלינו. כלומר ושמא חלמך אין סיפק בגשמים של ב' לילות בשבת מלינו בימי שמעון בן שטח טו': ולדרו.

בעתם בלילי רביעיות ובלילי שבתות שכן מצינו (ב) בימי שמעון בן שטח (י) שירדו להם גשמים בלילי רביעיות ובלילי שבתות עד שנעשו חמים ככליות ושעורים כנרעיו ויתים ועדשים כדנירי והב וצדו מהם רוגמא לדורות להודיע כמה החטא גורם שנאמר 'עונותיכם המו אלה וחטאתיכם מנעו הטוב מכם וכן מצינו בימי הורדוס שהיו עוסקין בבנין בהמ"ק והיו יורדין גשמים בלילה למחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם למלאכתן וידעו שמלאכת שמים בידיהם: מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו': ת"ר פעם אחת יצא רוב אדו ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנאמר: על משמרתי אעמדה ואחיצבה על מצור וגו' אמר לפניו רבונו של עולם בניך שמו פניהם עלי שאני בכך בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זו מכאן עד שתרחס על בניך התחילו גשמים מנטפין אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא להתר שבועתך אמר (ג) לא כך שאלתי אלא גשמי ברות שיחין ומערות ירדו בועף עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג אמרו לו תלמידיו רבי ראינוך ולא נמות כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד העולם אמר לפניו לא כך שאלתי אלא גשמי רצון ונרבה התפלל וילכו להם אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב טובה אעפ"כ הביאו לי פר הוראה הביאו לו פר הוראה סמך שתי ידיו עליו ואמר לפניו רבש"ע עמך ישראל שהוצאת ממצרים אינן יכולין (ד) לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד השפעת עליהם טובה אינן יכולין לעמוד יחי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ריוח בעולם מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם לשדה והביאו להם כמדין ופטריות (ה) שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חו"ט אתה גורמי עליך ידיו [א] שאילו שנים כשני אליהו שמפתחות גשמים בידו של אליהו לא נמצא שם שמים מתחלה על ידך אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו ואומר לו אבא הוליכני לרחצני בחמין שטפני בצונן תן לי אגוזים שקדים אפרסקים ורמונים ונותן לו ועליך הכתוב אומר (ישעיהו) ואתה תנו רבנן מה שלחו בני לשכת הגזית לחוני המעגל יתגורר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור ותגורר אומר אתה גורת מלמטה והקדוש ברוך הוא מקיים מאמריך מלמעלה ועל דרכיך נגה אור דור שהיה אפל הארת בתפלתך (ו) כי השפילו ותאמר גוה דור שהיה שפל הגבהתו בתפלתך ושח עינים יושיע דור ששח בעונו הושעתו בתפלתך ימלט אי נקי דור שלא היה נקי מלמטו בתפלתך ונמלט כבוד כפך מלמטו במעשה ידך חברורין אמר ר' יוחנן כל נקי יוחנן כל נקי יוחנן של אותו צדיק היה מצטער על מוקרא זה שיר המעלות בשוכו (ז) את שיבת ציון היינו כחולמים אמר מי איכא דניים שבעין שנין בחלמא יומא חד היה אול באוראה חוייה להווא גברא דהוה נטע חרובא אמר ליה האי עד כמה שנין טעין אמר ליה עד שבעין שנין אמר ליה פשיטא לך דחיית שבעין שנין אמר ליה (ח) האי [גברא] עלמא בחרובא אשכחתיא כי היכי דשתלי לי אבהתי שתלי נמי לבראי יתיב קא כריך ריפתא אתא ליה שינתא נים אהדרא ליה משוניתא איכסי מעינא ונים שבעין שנין כי קם חוייה להווא גברא דהוה קא מלקט מינייהו אמר ליה את הוא דשתלתיה א"ל בר בריה אנא אמר ליה שמע מינה דניימי שבעין שנין הוא לחמיה דאחילידא ליה רמכי רמכי אול לביתיה אמר להו בריה דחוני המעגל מי קיים אמרו ליה בריה ליתא בר בריה איתא אמר להו אנא חוני המעגל לא הימנוהו אול לבית המדרש שמעינהו לרבנן דקאמרי נהירן שמעתתין כבשני חוני המעגל דבי הוי עייל לבית מדרשא כל קושיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו אמר להו אנא ניהו לא הימנוהו ולא עבדי ליה יקרא כדמבעי ליה חלש דעתיה בעי רחמי ומית אמר רבא היינו דאמרי אינשי או חברותא י"א עיתותא אבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל הוה וכי מצטריך עלמא למיטרא הוה משרדי רבנן לגביה ובעי רחמי ואחי מיטרא זימנא חרדא איצטריך עלמא למיטרא שרור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא אוול לביתיה ולא אשכחיהו אוול כדברא ושאשכחיהו דהוה קא רפיק (י) יהבו ליה שלמא ולא

תורה אור השלם

- 1. עונותיכם הטו אלה ותטאותיכם קננו הטוב מכם: ירמיהו ה כה 2. על משמרתי אעמדה ואחיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב ב א תוכחתי: חבקוק ב א 3. ישמע אבד ואפק ותגל וילדתה: משי"ל כג כה 4. ותגורר אומר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור: איוב כב כח 5. כי השפילו ותאמר נגה ושח עינים ישיע: איוב כב כט 6. שיר המעלות בשוכו לך את שיבת ציון הייתי כחולמים: תהלים קכו א

רבינו חננאל

בעתם בלילי ר' ובלילי ד' וכן היו בימי שמואל בן שטח. עד שנעשו חמים ככליות ושעורים כחיתים ועורים כדנירים. וצדו מהם דוגמה לדורות להודיע כמה החטא גורם, שנאמר ותטאותיכם מנעו הטוב מכם. וכן מצינו בבנין בית המקדש. וירדו גשמים בלילות. ולמחר נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ויצאו העם למלאכתן. וידעו שמלאכת שמים בידיהם. ותו רבנן פעם אחת יצא רוב אדו ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל להתפלל וירדו גשמים כו'. מעשה דחוני המעגל דגם שבעים שנה וכו'. ומעשה דרבא חלקיה בר בריה דחוני המעגל דאצטריך עלמא למיטרא, וישרדו רבנן לזוהיה ואשכחיהו רבנן דקא רפיק כדברא והבו ליה שלמא כו'.

רבינו גרשום

בלילי רביעיות. שאין בני אדם מצויים לחזק מפני אגרת בת מחלת. אם נמתה נחכסה. כריך אחת להמתות. כמסית דבריה כלפי מעלה. תיר פגם אחת וכו'. היינו (פ"ט) [פ"א] עצמי דמתותין. עג גיהו. (וצר צורה. ראינוך ולא נמות. בחיטא. שביביל שראינוך לא נמות. שאלו היו שנים כשני אליהו. שאין מפתחות של מטר ביד הקב"ה. לא נמצא שם שמים מתחלה. שנמצאת מתלה את שבעות. סלע רמכי. ולדות. או חרדא. שיהא לו חבר טוב שנוהג לו כבוד.